

# **VERKIEZINGSMEMORANDUM – Natuurpunt Oude spoorweg**

## **1 Inleiding : Natuur als opstap naar duurzame ontwikkeling**

De gemeentes moeten investeren in meer natuur op hun grondgebied. De Vlaamse natuur is sterk bedreigd, en ondanks een aantal “hoerageluiden” de voorbije jaren is de toestand nog altijd verre van rooskleurig. Ook in Duffel gaat het nog absoluut niet goed met de natuur. Elk jaar verdwijnen er unieke stukjes natuur die éénmaal vernietigd nooit meer zullen hersteld kunnen worden in de oorspronkelijke staat.

Er zijn nochtans zeer veel verschillende initiatieven mogelijk, op maat van een plaatselijk budget en de eigen situatie. Van de aanleg van een haag tot de inrichting van een lokaal natuurgebied. Zelfs kleine initiatieven kunnen een belangrijke impact hebben. Als ze maar doordacht en gericht gebeuren.

Investerings in natuur zijn zeer visueel. Voor mensen dikwijls veel zichtbaarder en gemakkelijker te vatten dan de globale milieuproblematiek.

Investerings in natuur hebben een belangrijke signaalwaarde. Natuurgebieden dicht bij huis bieden de inwoners de mogelijkheid om in eigen gemeente tot rust te komen, te wandelen of te spelen. Dit heeft een duidelijke sociale meerwaarde. Natuurgebieden kunnen zeker in Duffel een zeer belangrijke rol spelen als natuurlijk overstromingsgebied en dus een duurzame oplossing bieden aan de overstromingsproblematiek en het overstromingsrisico aanzienlijk verkleinen! Het bewaren van de bestaande beekvalleien is trouwens goedkoper dan het aanleggen van dure kunstmatige wachtbekkens.

### **1.1 Stand van zaken van actuele hoge natuurwaarden in Vlaanderen**

Het gaat niet goed met de Vlaamse natuur. Dat wordt in het jongste Natuurrapport nogmaals bevestigd. De Vlaamse natuur verschaalt verder. Vooral de unieke natte en droge graslanden zijn een groep van actuele natuurtypes die het moeilijk hebben in Vlaanderen door onvoldoende bescherming. Als het huidige beleid aanhoudt ziet het er in de toekomst niet te best uit voor de natuur en de graslanden in het bijzonder. Vlaanderen is dan nog bosarm en de aangekondigde bosuitbreidingsprojecten blijven grotendeels uit.

### **1.2 Stand van zaken in Duffel van actuele hoge natuurwaarden**

In Duffel zijn nog heel belangrijke actuele hoge natuurwaarden. Deze worden niet altijd teruggevonden op bijvoorbeeld de biologische waarderingskaarten, maar door inventarisaties van onze vereniging blijkt wel dat ze er nog zijn. Meer en meer mensen beginnen dan ook interesse te krijgen voor onze natuurwaarden. Deze actuele natuurwaarden bestaan meestal uit de in het natuurrapport aangehaalde unieke natte graslanden die sterk bedreigd zijn. De gemeente Duffel kan dus een belangrijke rol spelen in de bescherming van deze actuele natuurtypes.

## 2 **Beleid binnen de projectgebieden van Natuurpunt**

Enkele jaren geleden is Natuurpunt het hele Duffelse grondgebied gaan inventariseren naar fauna en flora. Op basis daarvan heeft onze vereniging zijn projectgebieden afgebakend (cfr het document Botanische parels een visie voor de Beneden-Nete: beschikbaar bij de milieudienst). Het aantal natuurgebieden stijgt in Duffel langzaam maar zeker en dit is vooral de verdienste van onze vereniging. In Duffel heeft Natuurpunt Oude Spoorweg nu al zo'n 25 hectare actuele hoge natuurwaarde in eigendom en/of beheer. De blinde vlekken op de kaart waar natuurgebieden kunnen uitgebouwd worden zijn onlangs weggewerkt en waar hoge actuele natuurwaarden in Duffel zijn, is onze vereniging nu actief.

Deze projectgebieden van Natuurpunt Oude Spoorweg zijn de:

- De Oude Spoorwegberm en nabije omgeving (1,5 ha huur van de gemeente, 16 ha samen met Rumst en Kontich erbij, opstart in 1985)
- Vallei van de Babelsebeek (2 ha via huur, opstart in 1995)
- De Mosterdpot (6 ha eigendom, 10 ha in huur of beheer, opstart in 1999)
- Vallei van de Goorbosbeek met het Fort van Duffel (3,5 ha eigendom en 1,5 ha in huur, opstart in 2005)

Verder zijn er ook de projectengebieden van onze buurafdeling Natuurpunt De Wielewaal

- Vallei van de Iitterbeek (6 ha in Lier via huur, opstart in 1992)
- Vallei van de Nete (Strijkersbroek-Anderstad) (6 ha in huur in Duffel en Lier en 8 ha aankoop in Lier, opstart in 2002)

Hiermee is het werk echter helemaal nog niet af, integendeel! De aanzet is nu gegeven welke richting het op moet, ook het gemeentelijk milieubeleids- en structuurplan gaan mee in onze visie. Het komt er nu op aan deze natuurwaarden in de praktijk verder uit te bouwen op een duurzame manier, vervolgens uit te breiden en definitief te beschermen voor ons nageslacht als een lokaal ecologisch netwerk, geen eenvoudige opdracht in de Duffelse situatie.

De Duffelse situatie om de hoge actuele natuurwaarden te beschermen kent een 2-ledig probleem:

Ten eerste houdt de vervlakking in deze gebieden onverminderd aan. De belabberde algemene milieukwaliteit, de verdere versnippering van de open ruimte, maar vooral de voortschrijdende intensivering en vooral schaalvergroting van de land- en tuinbouw hebben een enorme impact op de hoge natuurwaarden.

Ten tweede liggen bijna alle hoge actuele natuurwaarden in Duffel in agrarisch gebied op het gewestplan. De juridische bescherming via het natuurdecreet is hier bijna onbestaande. Bovendien bemoeilijkt dit gegeven de verwerving en dus definitieve vrijwaring van de gebieden.

### 2.1 **Algemene maatregelen binnen de projectgebieden**

Om tot een duurzame ontwikkeling van de hoge actuele natuurwaarden te komen zijn volgens ons volgende maatregelen dringend noodzakelijk:

- **Planologische bescherming geven aan de hoge actuele natuurwaarden**

In de meeste gemeenten hebben de hoge actuele natuurwaarden ook een planologische bescherming omdat deze gelegen zijn in natuurgebied op het gewestplan, of ze zijn zelfs als VEN en of als EU-Habitatrichtlijngebied afgebakend. Hier wordt de natuur enigszins beschermd door de wet (natuurdecreet) en bij overtredingen hierop kan men direct ingrijpen.

Dit verhaal geldt helaas niet in de gemeente Duffel met zijn 0,2% N-gebied, zijn 0,77% R-gebied en 2,52% bosgebied op het gewestplan op enkele uitzonderingen na zoals het Fort van Duffel en een heel klein gedeelte van de Itterbeekvallei. In Duffel liggen de belangrijkste hoge natuurwaarden allemaal in zuiver agrarisch gebied op het gewestplan. Een belangrijke eerste stap is alvast de afbakening van de drie bovengenoemde valleien als lokaal natuurverbindingsgebied in het definitieve gemeentelijk ruimtelijk structuurplan.

- **De verwerving van de hoge actuele natuurwaarden.**

De verwerving en het beheer van natuurterreinen is en blijft een zeer nuttig en zeer efficiënt middel om bedreigde natuurwaarden te beschermen. Het is geen doel op zich, maar helaas vaak de enige garantie voor het definitief en duurzaam behoud ervan. In Duffel is dit wenselijk in de bovenstaande projectgebieden. In de andere gebieden kunnen beheersovereenkomsten, de aanleg van kleine landschapselementen of specifieke soortbeschermingsacties een oplossing bieden voor de aanwezige natuurwaarden (zie verder 3.2).

- **Subsidiereglement voor de aankoop van gronden met hoge actuele natuurwaarden**

De gemeente Duffel kan de verwerving activeren en versnellen door de aankoop van natuur- en bosgebieden door Natuurpunt Oude Spoorweg te subsidiëren. Dit is niet alleen voor de gemeente een makkelijke oplossing, maar ook meteen de goedkoopste. Zolang de actuele natuurwaarden in agrarisch gebied liggen, is het voor onze vereniging financieel zeer zwaar deze gebieden aan te kopen door de lagere subsidie van het Vlaamse Gewest.

Bijkomend voordeel voor de gemeente is dat zij in samenspraak met ons aan de subsidie voorwaarden kan koppelen hoe het verdere beleid en de toegankelijkheid van het natuurgebied kan uitgebouwd worden.

- **Subsidiereglement voor eenmalige natuurinrichtingswerken**

Het gemeentebestuur kan ook helpen met logistieke en financiële steun voor éénmalige natuurinrichtingswerken., bijvoorbeeld het aanleggen van wandelpaden of knuppelpaden in nattere gebieden. Het is een zeer zichtbaar en onmiddellijk tastbaar bewijs van de inzet en betrokkenheid van de gemeente. De aanleg van de diverse wandelpaden bijvoorbeeld in onze Oude Spoorwegberm tonen aan dat toegankelijke natuurgebieden geen utopie zijn. Mens en de natuurwaarden zijn te verzoenen met elkaar mits de juiste infrastructuur aan te leggen.

Een andere mogelijkheid zijn éénmalige werken die het herstel van het natuurgebied inhouden, zoals het uitdiepen van een jarenlange verlande poel, ruimen van een dichtgeslibde gracht, opruimen van een sluikestort, zodat de natuurwaarden terug een maximale kans krijgen om te ontwikkelen. De gemeente kan zelfs 60% van de kosten terugkrijgen als zij deze projecten indient als GNOP-project bij de Vlaamse overheid.

## **Samenvatting**

Voor de gebieden met de actuele hoge natuurtypes vraagt Natuurpunt Oude Spoorweg volgende zaken:

- Planologische bescherming geven als natuurgebied
- Projectmatige logistieke en financiële steun voor de aankoop van bijkomende terreinen en voor éénmalige natuurinrichtingswerken (inclusief infrastructuur voor toegankelijkheid) van de actuele hoge natuurwaarden

## **2.2 Specifieke acties per projectgebied**

- **Oude Spoorwegberm**

De Oude Spoorwegberm is door de provincie terecht als bovenlokale natuurverbinding geselecteerd. Onze vereniging is sinds eind 1985 (op Kontich grondgebied) bezig met de uitbouw van het natuurgebied. In 2000 sloot ook Duffel zich aan bij dit project. Sinds vorig jaar is de berm volledig toegankelijk via het 5 km lange wandelpad, we creëerden wandellussen in het omringende agrarisch landschap in Rumst en Kontich en brachten er een wandelfolder over uit.

Ons beleid bestaat erin de ecologische corridor Oude Spoorwegberm te versterken waar mogelijk door het verwerven van gronden in de omgeving van de Oude Spoorwegberm. En verder de aanleg van kleine landschapselementen, de aanplant van bijkomende bossen in de nabije omgeving en beheersovereenkomsten afsluiten met de aanliggende eigenaars.

- **Vallei van de Babelsebeek**

De vallei van de Babelsebeek dient integraal bewaard te worden. Ze is immers een belangrijk natuurlijk bufferbekken en -overstromingsgebied van de Babelkroonbeek en Arkelloop bij langdurige regenval of hevige onweersbuien. Het behoud van het gebied is uitermate belangrijk om overstromingen in de nabijgelegen wijk De Beunt te voorkomen.

Bovendien dienen alle activiteiten die het watersysteem verstoren geband te worden uit de vallei, zoals bemestingen en ophogingen.

Natuurverenigingen en waterbeheerders kopen hier prioritair gronden aan. De gemeente moet deze initiatieven op alle gebied ondersteunen.

De gemeente bakent via een GRUP het lokale natuurverbindingsgebied van de vallei af op haar grondgebied en gaat in dialoog met de stad Lier en de gemeente Lint.

- **Mosterdpot**

Met de aankoop van het Kloosterbos is onze vereniging in 1999 gestart met de uitbouw van het natuurgebied de Mosterdpot. Ondertussen is het natuurgebied gegroeid tot 16 hectare en er werd door onze vereniging een wandelpad en joggingtraject uitgestippeld en in een aantrekkelijke folder gegoten. Met de jeugdraad werden afspraken gemaakt inzake mogelijkheden tot medegebruik.

De Mosterdpot is het enige door het Vlaams Gewest erkend natuurreservaat op Duffels grondgebied.

Er dienen nog enkele eenmalige natuurinrichtingswerken te gebeuren en bovendien zullen in fases de Amerikaanse eikenbosbestanden vervangen worden door inheems eiken-berkenloofbos.

De Mosterdpot is wat natuurwaarde betreft uniek. Het natuurgebied kent allerlei biotopen op korte afstand van elkaar, van heel natte gebieden zoals rietvelden en elzenbroekbos, kwelzones tot zeer droge zanderige omstandigheden zowel in bos als weiland. Er leven zeldzame bosmierenkolonies en het gebied heeft een diversiteit aan paddenstoelen.

In het Perwijsveld tussen het woonlint Mechelsebaan en het AWW-bekken 3 en binnen de perimeter van het natuurreservaat liggen nog enkele unieke graslanden met ondermeer een mooie adderwortelvegetatie, waarvan er gelukkig enkele door onze vereniging worden beheerd. Om deze graslanden te behouden dient de gemeente een actief beleid te voeren tegen verdere vertuining en de lozingspunten van afvalwater afkomstig van de woningen uit het Mouriaubos prioritair te saneren.

Binnen de perimeter van de Mosterdpot, op het grondgebied van St Katelijne Waver ligt het al door ons beheerde provinciale retentiebekken maar eveneens een gedeelte van de gronden Van Beersel die we in beheer willen nemen.

Vanaf de monding van de Goorbosbeek in de Nete willen we langsheen de Goorbosbeek op Duffels grondgebied een doorgang voor niet gemotoriseerd verkeer creëren naar het Fort van Duffel toe en verbinden met de volledige Goorbosbeekvallei. Door het verlenen van een verkavelingsvergunning aan een privé verkavelaar van een overstroombare bouwgrond langsheen de Goorbosbeek kampen we hier met een serieus probleem, niettegenstaande deze zone op de overstromingskaarten van GIS-Vlaanderen staat ingetekend.

Er ligt nog een interessant terrein in het binnengebied van het BPA Zandstraat-Mostaardpot dat donkergroen staat ingekleurd op de Biologische WaarderingsKaarten. Bij een eventuele herziening van het BPA of de opstelling van een RUP moet dit alleszins in zijn geheel gevrijwaard blijven.

Tenslotte biedt 't Mosterdpotje mogelijkheden naar natuureducatieve uitbouw. Dit huisje ligt immers midden in het natuurgebied en er zijn dus heel wat mogelijkheden voor onze vereniging, scholen, jeugdbewegingen en andere bezoekers van het natuurgebied. Nutsleidingen en verdere renovatie zijn wel een basis om dit huisje optimaal te kunnen gebruiken.

De gemeente kan dit initiatief logistiek en financieel steunen zodat er snel tot de realisatie kan overgegaan worden van dit project.

- **Vallei van de Nete**

De Netevallei is terecht als een natte natuurverbinding afgebakend in het provinciaal structuurplan.

De AWW-bekkens bieden heel wat mogelijkheden voor de natuur:

- De vogels zijn hier elk seizoen massaal aanwezig en verdienen onze bijzondere aandacht en bescherming,
- De bermen met hun bijzondere flora (Natuurpunt heeft in opdracht van AWW een bermbeheersplan opgesteld, dat nu wordt uitgevoerd)

Ook de bermen van de Netedijken bieden heel wat mogelijkheden. De gemeente kan hier een flankerend beleid voeren en aandringen bij deze instanties werk te maken van het natuurbehoud.

Nabij de Duffelse sluizen ligt het gebied Anderstad en het Strijkersbroek. Het werd door het Vlaamse Gewest gedeeltelijk afgebakend als grote eenheid natuur binnen het Vlaams ecologisch netwerk en als EU-habitatrichtlijn. Het gebied is vooral bekend voor zijn vogelrijkdom. Het gebied is dus van internationaal belang en werd gekocht door onze buurafdeling. Ook de getijden van de Nete zouden terug meer impact moeten krijgen op het gebied, zo kan er opnieuw een getijdengebonden natuur (wetland) ontstaan. De gemeente dient bij de opmaak van het vernieuwd sigmaplan de Vlaamse overheid hierover te adviseren.

Natuurpunt vraagt om de jachthaven aan de dode Netekanaalarm te ontmantelen zoals stad Lier voorstelt in haar structuurplan (en niet zoals Duffel het stelt in haar structuurplan om het te behouden). Natuurpunt is niet tegen jachthavens, want vindt watertoerisme heel belangrijk, maar vraagt de bestaande activiteiten te bundelen aan de 1 km verder gelegen aanlegsteigers op het Netekanaal. Deze goed uitgeruste jachthaven met nieuwe aanlegsteiger is immers goed bereikbaar (vlakbij de ring van Lier) voor iedereen en zeer goed uitgerust. Zo kan het schiereiland verzekerd worden van rust. Natuurpunt zou liever een andere vorm van recreatie gestimuleerd zien. De gemeente kan mee pleiten voor een fiets- en voetgangersbrug aldaar over de Nete, zodat het gebied voor fietsers en voetgangers makkelijker toegankelijk wordt en niet onbelangrijk voor de bezoekers van het PIME. Het gebied Anderstad kan dan verder uitgebouwd worden voor natuureducatieve bezoeken vanuit het PIME. Een jachthaven in de dode Netekanaalarm zal dan eerder als storend ervaren worden.

De gemeente kan mee de verdere uitbouw van dit natuureducatief gebeuren stimuleren.

Zoals reeds gemeld zijn de AWW-bekkens de rust- of overwinteringsplaats voor tal van vogels, behalve de ornithologen weet niemand dit. Natuurpunt wil de mensen dichterbij de vogels brengen zonder vrije toegang te verlenen op de bekkens. Dit kan door het plaatsen van goed uitgeruste vogelkijkhutten. Vanuit de gemeente Duffel alsook vanuit het PIME kan er dan een fietsnetwerk komen met diverse vogelkijkhutten op het traject waar iedereen van de vogels kan genieten.

Natuurpunt werkt met de AWW een plan uit om dit te realiseren. Ondersteuning vanuit de gemeente is wenselijk van zodra het plan concrete vorm krijgt.

- **Vallei van de Goorbosbeek**

De vallei van de Goorbosbeekvallei dient integraal bewaard en een verdere aantasting dient vermeden te worden. De Goorbosbeekvallei en het Springbos in het bijzonder zijn een belangrijk natuurlijk bufferbekken en overstromingsgebied bij langdurige regenval of hevige onweersbuien. Door de (illegale) aanleg van de recreatiezone De Rode Pen in 1997 is de waterhuishouding er serieus verstoort. Deze visvijver zorgt ervoor dat het Springbos niet meer rechtstreeks kan overstromen, maar dat dit via een omweg moet gebeuren. Tot overmaat van ramp is in 2005 het Springbos ook nog eens verkleind door de recente aanleg van een waterreservoir voor de serrist die er zich is komen vestigen.

Natuurpunt Oude Spoorweg vraagt dan ook om alle nu nog bestaande overstromingsgebieden met de eraan gekoppelde kwelzones (=zones waar ijzerrijk grondwater aan de oppervlakte komt) met hun actuele natuurwaarden integraal te beschermen. Een GRUP als valleigebied (of natuurgebied) lijkt hier meer dan noodzakelijk.

Natuurverenigingen en waterbeheerders moeten hier verder prioritair gronden aankopen om één groot natuurgeheel Mosterdpot-Goorbosbeekvallei met Fort te bekomen. De gemeente ondersteunt deze initiatieven voluit.

De gemeente engageert zich samen met de waterbeheerder (provincie) om deze vallei op korte termijn voor de bevolking toegankelijk te maken. Zo plannen wij als Natuurpunt een uitbreiding van het wandelpad van de Mosterdpot doorheen de Goorbosbeekvallei en later doorgetrokken tot het Fort van Duffel en een nieuw wandelpad tussen de Goorboslei in St Katelijne Waver tot aan de Mechelsebaan in Duffel. Vermits er natte stukken op het nieuwe wandeltraject liggen, zal de aanleg van een knuppelpad noodzakelijk zijn.

### **3 Natuur buiten de projectgebieden**

De hoogwaardige natuur bevindt zich in de projectgebieden. De natuur daar alleen stimuleren zou echter een grote vergissing zijn. Versnippering en isolatie is één van de grote bedreigingen voor de Vlaamse biodiversiteit. Aan de teloorgang van de biodiversiteit wil o.a. Natuurpunt een einde stellen tegen 2010. Er is te weinig ruimte voor de natuur: de natuur is verbrokkeld, en teruggedrongen in te kleine gebieden en er zijn nauwelijks kwaliteitsvolle verbindingsgebieden.

De gemeente heeft een belangrijke taak om de verbindingnatuur te versterken ook buiten de projectgebieden, bijvoorbeeld door een actief beleid van het herwaarderen van kleine landschapselementen, door een natuurvriendelijk berm-, park- en oeverbeheer, door het aanleggen van een poelennetwerk binnen het agrarisch gebied. Eventueel kunnen in bijzondere gevallen ook ingrepen in de infrastructuur gebeuren, zoals de aanleg van tunnels en overgangsplaatsen onder wegen.

Bij al die acties kan en moet samengewerkt worden met eigenaars en gebruikers van de gronden. Natuurpunt heeft alvast geen intenties om hier gebieden aan te kopen of te gaan beheren. Bijkomend voordeel is dat op die manier de mensen onrechtstreeks gesensibiliseerd en betrokken zijn met het natuurbeluid.

#### **3.1 Natuur aan de overige waterlopen**

Aan bijvoorbeeld de Galgenbeek en Wouwendonkse loop kan een strook van bijvoorbeeld 10 m aan beide oevers gevrijwaard worden om er kleine landschapselementen aan te planten. Een dergelijke natuurstrook is zowel verbindingzone als bufferzone. Dit laatste aspect omvat het vrijwaren van het oppervlaktewater tegen inspoeling van meststoffen. Op die manier draagt dit ook bij aan het duurzamer maken van de omliggende landbouwgronden.

Er dient in Duffel ook bijzondere aandacht besteed te worden aan invasieve soorten zoals de japanse duizendknoop, reuzenbalsemien, enz ...

#### **3.2 Natuur in het agrarisch gebied**

Via een stimuleringsbeleid naar de grondgebruikers moet het aanleggen en instandhouden van kleine landschapselementen als corridors worden aangemoedigd binnen het gehele agrarische gebied. Via het bestaande kleine landschapselementen reglement kan de aanleg, het herstel en het onderhoud van kleine landschapselementen gestimuleerd worden.

De gemeente moet de privé-eigenaars en grondgebruikers aanmoedigen om de natuur ook op hun gronden alle kansen te geven. Dit kan in verloren hoekjes, of vaak zelfs volledig verweven met de hoofdbestemming van de grond. Op het vlak van landbouw bestaan er ondertussen al enkele jaren de zogenaamde beheerovereenkomsten. Dat zijn vrijwillige overeenkomsten waarbij een landbouwer tegen betaling bepaalde maatregelen neemt om de natuur en het milieu te beschermen. De meeste middelen daarvoor komen van Europa en van het Vlaamse gewest. Maar op meerdere plaatsen doet ook de gemeente een duit in het zakje. Het is wel belangrijk om eventuele subsidies zoveel mogelijk te verbinden aan duidelijk controleerbare en telbare resultaten.

Specifiek voor het behoud van de Duffelse amfibieënpopulatie dient in het hele agrarisch gebied een poelennetwerk te komen. De gemeente kan dit actief stimuleren. Er bestaat wel een subsidiereglement, maar de drempel voor vele land- of tuinbouwers is blijkbaar te hoog en de administratieve rompslomp moet tot een absoluut minimum beperkt blijven. De gemeente kan dit nochtans actief stimuleren door de poelen zelf uit te graven (of bij bestaande uit te diepen). De landbouwer sluit een overeenkomst met de gemeente die ondermeer toelaat dat de gemeente er een poel graaft. De gemeente brengt alle paperasserie (vergunning en grondverzet) in orde. De land- of tuinbouwer betaalt 10% van de kosten, de rest wordt door de gemeente betaald (met 60% terugwin via subsidies bij het Vlaamse gewest) en de hylawerkgroep van Natuurpunt inventariseert de amfibieënpopulatie en volgt het dagelijks beheer op. De gemeente stelt hiervoor onderzoeksmateriaal (onderzoek voor waterkwaliteit, fuiken) ter beschikking aan de hylawerkgroep.

Landbouwers kunnen ook gestimuleerd worden om vogels en dergelijke meer in hun stallen te laten nestelen (zie ook biodiversiteit in je gemeente punt 4)

### **3.3 Natuur in industrie- KMO- woon- en recreatiegebied**

Ook op industrieterreinen en op recreatiegronden zijn de potenties zeer groot. Er zitten meerdere win-win situaties in. De gemeente kan en moet hierbij rekening houden bij het verlenen van de vergunningen. Maar er moet ook een gericht beleid gevoerd naar de gebruikers van bestaande bedrijven- en recreatieterreinen. Door het sensibiliseren, het bekend maken van modelbedrijven en/of het uitschrijven van wedstrijden kunnen wellicht heel wat van die gebruikers ertoe aangezet worden om hun terreinen te vergroenen met inheems groen. Iedereen vertoeft graag in een groene omgeving en bovendien is het goed voor het imago. Daarnaast kunnen ook voor deze categorieën specifieke subsidiereglementen uitgewerkt worden.

In de nieuwe KMO-zone Walemstraat dient bijzondere aandacht besteed te worden aan inheemse groenschermen. Zo kan het KMO-gebied ook een versterking betekenen van de nabij gelegen Oude Spoorwegberm.

### **3.4 Natuur in de eigen groenzones**

De gemeente kan zelf ook heel wat doen in de eigen groenzones die soms eerder een groene woestijn zijn voor de natuur. Zeker in Duffel met z'n vele parken zijn er heel wat mogelijkheden voor natuurontwikkeling. Zo kan men bepaalde stukken gazon omzetten in extensief hooiland. Een goede opvolging van de resultaten is wel heel belangrijk, anders dreigt de appreciatie voor het nieuwe beheer minimaal te zijn. Een goed instrument daarvoor is het vademecum weilandbeheer in groendomeinen van de Vlaamse gemeenschap.

Andere mogelijkheden om meer natuur te creëren is de plantkeuze, meer inheemse struiken i.p.v. exotische gewassen.

## 4 Soortbescherming voor meer biodiversiteit in je gemeente

Elk jaar dikt de lijst van bedreigde en sterk bedreigde soorten aan. Het Natuurdecreet, en ook de Europese regelgeving voorziet dat Vlaanderen (België) maatregelen moet nemen om populaties van soorten en ondersoorten in stand te houden. Dit is het zogenaamde soortenbeleid. Maar dat komt in Vlaanderen niet van de grond. Aan mooie plannen geen gebrek. Maar de uitvoering laat op zich wachten. Natuurpunt studie heeft daarom het initiatief genomen met steun van de Vlaamse overheid een project biodiversiteit in je gemeente op te starten (zie [www.natuurpunt.be](http://www.natuurpunt.be), ga naar onze acties, klik op biodiversiteit in je gemeente). Dit project bestaat uit 15 modules. De gemeente vindt er praktische fiches. De modules zijn:

- Acties voor vleermuizen op (grote) zolders
- Acties voor vleermuizen in huizen
- Acties voor winterverblijfplaatsen van vleermuizen
- Acties voor vleermuizen in holle bomen
- Acties voor floragericht bermbeheer
- Acties voor insectvriendelijk bermbeheer
- Acties rond overzetacties / Poelen en amfibieën
- Acties voor de steenuil
- Acties voor de huiszwaluw
- Acties voor de boerenzwaluw
- Acties voor de oeverzwaluw
- Acties voor de zwarte roodstaart
- Acties rond vos en steenmarterproblematiek
- Acties voor muurvegetaties
- Acties voor de gierzwaluw

Het gemeentebestuur kan hier zeker een heel belangrijke rol spelen en zich mee inschakelen in het project. In eerste instantie kan de aandacht gericht worden op bedreigde soorten die tot de verbeelding spreken of op een grote mate van sympathie kunnen rekenen (de zogenaamde aibare soorten): zwaluwen, vleermuizen, ... Door sensibilisatie en het geven van correcte informatie kan de gemeente ons helpen om mogelijke probleemsoorten zoals vos en marterachtigen te laten accepteren door de bevolking.

Soortbescherming is iets waarmee een gemeente kan uitpakken. Soortbescherming is altijd goed voor de communicatie, heeft een belangrijke voorbeeldfunctie en creëert een draagvlak voor natuurbehoud bij een groot publiek. Soortbescherming kan zeer veel gradaties aannemen. Van zeer gemakkelijk en goedkoop, tot ambitieus. De gemeente kan een paddenoversteek (mee)organiseren, nestkasten hangen, ijskelders inrichten voor vleermuizen, poelen graven, ...

Om onnodige administratieve rompslomp te vermijden kan daarvoor best aangesloten worden bij lopende activiteiten zoals het Natuurpuntproject "Biodiversiteit in je gemeente". In Vlaanderen zijn er honderden vrijwilligersgroepen actief die zich specifiek voor 1 of meerdere soorten inzetten: kerkuilen, vleermuizen, zwaluwen, amfibieën... De meeste daarvan zijn sterk lokaal

ingebied en hebben een jarenlange expertise. Daar kan en moet de gemeente maximaal gebruik van maken. In Duffel zijn er werkgroepen rond vogels, amfibieën en planten.

Hieronder sommen we een aantal (niet limitatieve lijst) initiatieven op die Duffel kan nemen voor meer biodiversiteit in haar gemeente:

#### **4.1 Actieve bescherming van amfibieën**

Duffel is een amfibierijke gemeente, al blijkt uit onderzoek dat de populaties achteruit gaan. De soorten die nog voorkomen zijn bruine kikker (licht achteruitgaand), bastaardkikker en meerkikker (lichtjes achteruitgaand), gewone pad (lichtjes achteruitgaand, areaalverkleining), de alpenwatersalamander (lichtjes achteruitgaand), vinpootsalamander (sterk achteruitgaand), kleine watersalamander (achteruitgaand) en de zeldzame kamsalamander (?).

Omdat vele amfibieën het slachtoffer worden van het verkeer worden nu in

Duffel al 15 jaar padden overgezet, ondermeer in het Senthout. Het Senthout is uitgegroeid tot één van de grootste paddenoverzetplaatsen in Vlaanderen. Meer structurele maatregelen zouden hier nu erg op zijn plaats zijn. De populatie is in duidelijk stijgende lijn (in 2006: 2399 dieren gevonden). De gemeente kan onderzoeken om tijdens drukke trekavonden de straten verkeersvrij te houden.

Verder dient er een integraal poelenplan te komen voor de hele gemeente om bijkomende voortplantingsplaatsen te creëren om de achteruitgang een halt toe te roepen en isolatie te vermijden. In de Goorbosbeekvallei dient er speciale aandacht te gaan naar de EU-habitatsoort de Kamsalamander. Het bewaren van de Goorbosbeekvallei is hierbij het belangrijkste, maar ook bijkomende poelen voorzien in het gebied.

#### **4.2 Actieve bescherming van vleermuizen**

Met het Fort nabij de Mechelsebaan heeft Duffel een belangrijke troef in handen voor de vleermuizen. Het fort is niet voor niks afgebakend als EU-habitatrichtlijngebied. De vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt volgt de populaties die erin overwinteren al jaren op. Tussen de 20-30 vleermuizen van een 5-tal soorten overwinteren er. Probleem in het fort zijn de tochtgaten en de verstoring door ongewenste bezoekers. Mocht het fort speciaal ingericht zijn als vleermuizengebied dan zou het aantal vleermuizen op korte tijd vertienvoudigen. De inrichtingswerken kunnen via Natuurpunt gebeuren. Natuurpunt weet hiervoor zeker de nodige financiële middelen te vinden van andere overheidsinstanties. De aankoop van het fort door de gemeente of Natuurpunt is dan wel een essentiële voorwaarde. Van zodra dit gerealiseerd is kan er dan een beheersplan worden opgesteld voor de ganse site, want ook de vegetatie op het fort is erg interessant met haar heischrale flora. Recreatief medegebruik dient zeker onderzocht worden.

#### **4.3 Bermbeheer**

De gemeente Duffel heeft plaatselijk nog interessante bermen of potentieel interessante bermen. Ze worden echter niet altijd even goed beheerd. Nochtans biedt de wegberm vaak nog een laatste mogelijkheid (een zogenaamd refugium) aan bepaalde kruiden en inheemse planten om er zich te vestigen en bovendien kunnen soorten uit de natuurgebieden zich via deze bermen van het ene natuurgebied naar het andere verspreiden. Dat een goed en correct beheer

leidt tot mooie resultaten mag blijken uit de samenwerking inzake bermbeheer tussen natuurpunt en AWW.

De gemeente Duffel maait wel alle bermen conform het bermbesluit (met afvoer van het maaisel), maar anderzijds is het ruimen van de baangrachten niet afgestemd op het bermbeheer. Het heeft weinig zin het maaisel af te voeren, als men de ruimingspecie van de baangrachten op de bermen gooit. Deze specie zorgt voor voedselrijkdom met monotome soortenarme bermen met hinderlijke brandnetels en hoog gras tot gevolg.

Om aan deze problematiek een oplossing te bieden stelt Natuurpunt zijn diensten ter beschikking. Op de voor flora interessante bermen moet een aangepast maaischema ingevoerd worden conform het bermtypen (na inventarisatie kan dit bepaald worden) en dient vermeden te worden dat ruimingspecie op de bermen wordt gededoneerd, zelfs tijdelijk. In een dergelijk bermbeheersplan kan Natuurpunt ook oplossingen formuleren voor verkeerstechnische problemen.

## **5 Andere beleidsthema's**

### **5.1 Integraal waterbeheer en afkoppelen afvalwater**

- **Lozingspunten van afvalwater**

Het afvalwater van vier op tien Vlamingen belandt nog steeds ongezuiverd in de natuur. Het afvalwater dat wel het zuiveringsstation haalt, is vermengd met (proper) regen- en grondwater. Dat bemoeilijkt de zuivering. Bovendien komt bij elke stortbui ongezuiverd water en slib via overstorten in de beken terecht. De enige oplossing is afkoppelen en aansluiten.

De gemeente moet zich ertoe verbinden om bij nieuwe en ook bij het vernieuwen van rioleringen een gescheiden afvoersysteem voor regenwater en afvalwater te voorzien.

Regenwater hoort thuis in grachten. Grote verharde oppervlaktes, drainages, beken en grachten mogen niet afwateren in het rioleringsnet (parasitaire debieten dienen vermeden te worden).

Ook bij de gezinnen moet het regenwater afgekoppeld worden naar een regenput of naar een tuin via een infiltratiezone of een ecologische tuinvijver. De gemeente moet dergelijke afkoppeling bevorderen, zowel via bewustmaking, via subsidies als via het opleggen van verplichtingen. Het vuile afvalwater moet effectief gezuiverd worden. De gemeente zorgt voor controle van de aansluiting van elk huis op het netwerk en spoort illegale lozingen op .

- **Ruimte voor water is ruimte voor natuur**

Niet alleen de mens en zijn activiteiten zijn gebaat bij meer ruimte voor proper water. Het is ook een goede zaak voor de natuur. Want waar ruimte komt voor water komt ruimte voor natuur (zie ook gebiedsspecifieke projecten). De gemeente moet nieuwe waterberging benutten voor natuurontwikkeling en versterking van natuur en landschap. De gemeente moet beekvalleien herwaarderen en een plaats geven in de ruimtelijke structuur van de gemeente, als natuurgebied of minstens als valleigebied.

### **5.2 Verbeterde mobiliteit, ... maar zonder tweede Netebrug**

De mobiliteit is een probleem vooral tijdens het piek uur, maar dat is in heel Vlaanderen zo. We kunnen niet ontkennen dat de herinrichting van het kruispunt aan het gemeentehuis de mobiliteit in Duffel heeft verbeterd.

Natuurpunt is tegen het idee om een bijkomende tweede Netebrug aan te leggen. We zijn er van overtuigd dat bijkomende wegen bijkomend verkeer aantrekken en dat willen we niet. Het zal de gemeente Duffel onveilig en onleefbaarder maken. Enkelingen zien hierin de oplossing voor het mobiliteitsprobleem (staat het daarom ook nog altijd als optie vermeld in het structuurplan?). Wij zijn overtuigd dat volgende bijkomende problemen worden gecreëerd met de aanleg van de tweede brug:

- Ten eerste verdwijnt met de aanleg van een tweede Netebrug een gedeelte van het enige speelbos van Duffel, het Mouriaubos en wat nog rest zal minder bespeelbaar zijn door de aanwezigheid van een drukke weg.
  - Ten tweede zal niet alleen de bestaande hoofdweg onleefbaar zijn door het vele verkeer. Heel Duffel zal onleefbaar worden. Het verkeer zal hopeloos in de knoel lopen ter hoogte van de Lintsesteenweg. Hierdoor zal veel verkeer via Duffel centrum zijn weg zoeken.
  - Ten derde zal er meer verkeer komen vanuit de Kempen dat richting Brussel moet en omgekeerd, om de files op de Antwerpse ring te vermijden. Het traject via Duffel zal o.a. via GPS een interessante kortere route worden. Het gevolg gaat zijn dat binnen de kortste keren het huidige probleem zich opnieuw manifesteert, alleen nu in heel Duffel en niet alleen op de huidige knelpunten.
  - Ten vierde zullen er bijkomende gevaarlijke kruispunten worden gecreëerd door de nieuwe weg, denk maar aan de aansluiting met de Mechelsebaan, de Hondiuslaan en de Lintsesteenweg.
  - Ten vijfde zal de natte natuurverbinding die de Nete met de AWW-bekkens is, verder versnipperd worden door de nieuwe weg. Ook de rust en stilte tussen het treinverkeer door zal veranderen in een permanent lawaai van het verkeer.
  - Ten zesde zal ook snel blijken dat er een missing-link is. Zoals reeds in ten tweede gezegd wordt de Lintsesteenweg onleefbaar. Hierdoor zal de drang groot worden om nadien een nieuwe verbinding tussen Lintsesteenweg en Mechelsesteenweg (Lier) te trekken doorheen het gebied van het Senthout. De voor ons onaanvaardbare ringweg omheen Duffel zal opnieuw ter sprake komen met ruimte- en natuurverlies tot gevolg dwars door één van onze projectgebieden.
- **Optimalisatie van de signalisatie**

Natuurpunt is dus tegen elke nieuwe hoofdweg en zeker tegen de tweede Netebrug. Als we allemaal met de auto willen blijven rijden op hetzelfde tijdstip dan moeten we de files erbij nemen. We denken dat de overheid met de gemeentes dus nog meer moet investeren in infrastructuur voor de zwakke weggebruikers en in een comfortabel openbaar vervoer .

De bestaande wegen moeten beter gebruikt worden. Dit kan ondermeer door betere bewegwijzering van en naar Duffel toe. De gemeente kan alvast op eigen initiatief door

aangepaste bewegwijzering en signalisatie in Duffel zelf te plaatsen zodat het verkeer komende van de N108 dat naar Brussel en Mechelen moet via de E19 langs de Mechelbaan wegsturen en niet zoals nu via de Netebrug. Ook op de ring van Mechelen en Lier dient Duffel beter aangeduid te worden met logische bewegwijzering. In Lier dient de N108 beter aangesloten te worden op de ring. Het verkeer dat rechtstreeks naar Mechelen of de E19 richting Brussel moet, dient met duidelijke bewegwijzering via de N108 gestuurd te worden en niet zoals nu via de N14. De bewegwijzering met de GPS-systemen organiseren zodat alle zwaar verkeer via de aansluitingen van Mechelen-Noord gebeurt. De gemeente dient hiervoor in overleg te gaan met de andere overheidsinstanties.

- **Fietsbrug/tunnel**

Een fietsentunnel onder de N14 ter hoogte van beide parken biedt zowel voordelen voor het autoverkeer als voor de fietsers en voetgangers. Het verkeer hoeft niet meer te stoppen voor fietsers en voetgangers waardoor het verkeer langer blijft circuleren.

Voor de fietsers kan ook een aparte brug over de Nete voorzien worden die de Gemeentestraat verbindt met de Handelstraat, waardoor de bestaande Netebrug meer mogelijkheden biedt voor het autoverkeer, zoals een extra baanvak met voorsorteerstrook.

- **Voorsorteerstrook op Netebrug**

Dat er files aan het kruispunt van het gemeentehuis staan is logisch. Een voorsorteerstrook (kan alleen maar als er een fietsbrug komt, het huidig fietspad kan dan opgeofferd worden voor een bijkomende voorsorteerstrook) op de Netebrug met ook weer aangepaste bewegwijzering kan de iets verbeterde toestand nog fel verbeteren.

- **Trage wegen**

We kennen allemaal de buurtwegen (wet van 1841) maar met het begrip “trage weg” komen daar tal van andere wegen bij: zo zijn er wegen in bossen, wegen door natuurgebieden, herbestemde treinbeddingen, jaag-, dijk- en trekpaden, kerkwegels, landbouw- en veldwegen, voet- en veldwegels, ... zelfs private wegen die op vrijwillige basis opengesteld worden.

Natuurpunt wil meewerken aan een inventarisatie en het opstellen van een herstelplan in Duffel voor trage wegen, want trage wegen bieden nieuwe kansen aan het niet gemotoriseerde verkeer van fietsers en voetgangers.

Is het gemeentebestuur bereid zijn volle steun te geven aan een herwaardering van de trage wegen binnen Duffel?

### **5.3 Bijkomende speelbossen en speelruimten en oplossing voor zonevreemde recreatie**

De Duffelse jeugd heeft dringend behoefte aan bijkomende speelruimte. Indien de tweede brug er zou komen, zal juist het omgekeerde gebeuren. Het enige bestaande speelbos valt grotendeels weg.

Omdat een speelbos niet zomaar direct gecreëerd is, dient men vandaag in deze behoefte te voorzien. Duffel heeft daarvoor geschikte terreinen. Het woonuitbreidingsgebied Kwakkelenberg nabij de Straatjesbossen is zo'n gebied en kan nu al als een recreatiegebied ontwikkeld worden.

Hier kunnen een bijkomend speelbos en speelterreinen worden aangelegd voor de jeugd met zelfs enkele kansen voor de natuur op de nattere stukken. Bijkomend voordeel is dat de bestaande zonevreemde recreatie ineens geregulariseerd kan worden en bovendien kan de ontwikkeling van dit terrein ook de door het structuurplan niet aanvaarde zonevreemde recreatie oplossen (aldaar herlokalisering van de in de Goorbosbeekvallei gelegen Rode Pen)

In alle geval mag het niet zo zijn, dat de natuurgebieden op termijn als enige bossen overblijven en dan maar ten koste van de natuurwaarden moeten opgeofferd worden als volwaardig speelbos.

Dit betekent weer niet, dat een aantal natuurgebieden niet door de jeugd kunnen en mogen bezocht worden om te spelen als het ecologisch draagvlak dit wel toelaat.

#### **5.4 Gemeentelijk milieubeleid**

Op vele vlakken heeft Duffel al goed gescoord zeker op het vlak van afvalpreventie en sortering is Duffel één van de voorbeeldgemeenten geworden. In Duffel wordt resoluut gekozen voor preventie en ook het belastingstelsel is hierop gebaseerd. Natuurpunt steunt dan ook het DIFTAR-systeem, dit terugschroeven zou een erge vergissing zijn. Het afvalbeleid dient er dan ook in te bestaan blijvend te sensibiliseren en de gekozen weg te handhaven.

Ook rond de andere thema's zoals energiebesparingsinitiatieven, subsidiëring van verschillende groendaken, zonneboilers, , etc... is Duffel een voorbeeldgemeente.

Een goed milieubeleid staat of valt met een goede handhaving. Voor de inwoners is het weinig motiverend de regels na te leven als anderen die regels telkens opnieuw ongestraft naast zich neer leggen.

De gemeente speelt op het vlak van afdwinging een belangrijke rol. De gemeentelijke milieudienst en de dienst ruimtelijke ordening moeten specifiek tot taak krijgen inbreuken in kaart te brengen (ook natuurmisdrijven, artikel 60 van het natuurdecreet laat dit toe) en op te volgen. Klachten van inwoners over eventuele inbreuken moeten serieus genomen worden en op eenvormige wijze geregistreerd worden.

Milieucriminaliteit moet ook een centraal aandachtspunt zijn van de politiezones. Die moeten daarbij intensief samenwerken met o.a. de cel leefmilieu van de federale politie, met de mestbank en met de OVAM in samenspraak met haar eigen milieudienst. De gemeente investeert tijd en middelen in de oprichting en exploitatie van de milieucellen van de politie.

Ook preventieve handhaving is belangrijk. Er moet meer toezicht gebeuren los van een klacht of ongeval, bijv. n.a.v. een vergunningsaanvraag of bij de doorlichting van een bepaalde sector,... Gemeente en gewest spreken daarvoor een "minimumniveau" (frequentie en kwaliteit) van preventief toezicht af en maken een planning op van de uit te voeren inspecties.

Tenslotte is ook gebleken dat er meer mankracht noodzakelijk is op de milieudienst van Duffel. Waarschijnlijk zou een eigen duurzaamheidsambtenaar al een hele verbetering betekenen, ipv van deze te halen bij de intercommunale.